

DUNDERSPÅR

2015-08-02

Introduktion till Mantrailing/ID-spår

Dunderspår

INTRODUKTION TILL MANTRAILING/ID-SPÅR

Innehåll

INLEDNING.....	2
ALLMÄNT OM TRADITIONELLT SPÅRARBETE.....	3
Trailing	4
Grunder för din hund.....	6
Grunder för dig själv.....	6
Grunder för er tillsammans	7
TRAILING. TRÄNINGSPLANERING	8
Belöningar	8
Selen.....	8
Spårlinan och dess användning.....	9
HUR VI KOMMER IGÅNG	11
Leta-kommandot.....	11
1: Intensitetsträning.....	12
2: Uppskjuten intensitetsträning	12
TRÄNINGSLÖGG	13
SPÅRLOGG	14

INLEDNING

Välkommen till dofternas härliga värld.

Som ni säkert redan konstaterat är den här härliga rasen lite speciell. Envishet är bara förnamnet, vilket i det här sammanhanget är en väldigt värdefull tillgång.

Ni har säkert även konstaterat på era promenader att er hund har en naturlig fallenhet för att använda sin nos, dom "jobbar" jämt. Den här rasens egenskaper kommer att ge er en del gråa hår, mycket skratt men framförallt, er hund kommer att älska er för att ni sysselsätter den med den roligaste lek den någonsin kommer att få, nämligen att spåra.

Det viktigaste är dock i mina ögon, att inte ha några prestationskrav. Det här är en både rolig och nyttig sysselsättning som kommer att stärka er relation. Ju mer ni övar desto högre i klasserna kommer ni men det här är **ingen tävling** gentemot andra. **Ni ska bara ha kul tillsammans.**

Min tanke med dessa få sidor är enbart att visa hur ni kan komma igång. Våra bägge inledande övningar är även moment, som väldigt erfarna ekipage ständigt återkommer till.

Språkbruk kan alltid vara svårt. Jag har valt att använda det amerikanska uttrycket mantrailing därför att ni då kan googla på begreppet är därmed hitta intressanta artiklar och videos som inspirationskälla.

ALLMÄNT OM TRADITIONELLT SPÅRARBETE

När vi väljer att arbeta med våra hundar i ett traditionellt spårarbete, exempelvis i ett bruksspår eller med ett IPO-spår, gör vi detta på ett relativt likartat sätt och utifrån några vanliga antaganden.

- fotsteget orsakar en markstörning och en lukt för hundarna att följa
- fotspåren är de platser där den mänskliga lukten är mest koncentrerad.
- initialt placerar vi hunden framför fotstegen för att bestämma spårriktningen.

Hundarna tränas således för det mesta på mjuka ytor under relativt färska förhållanden. Om hundens nos avviker från den föreskrivna höjden ovanför spåret eller bredvid, är hundens nos omgående "tvingad" tillbaka in i spårkärnan utan att vi ens reflekterar över orsakerna till förändringen i spårarbeteendet. Det antas automatiskt att hunden är utanför spåret.

Förvånansvärt många tror att hunden måste vara inom några få centimetrar av spåret för att faktiskt känna lukt trots att massor av enkla tester visar att de fångar doftmolekyler på långt avstånd.

Således. Hundens nos i spåret som gjorts av en människa på ett mjukt underlag. När vi sen träffar på en hård yta, såsom någon gata i en stad, över ett torg eller genom ett varuhus får de flesta hundar stora problem. Förvånansvärt ofta träffar jag även på elithundar inom brukset som får nedslag i spårnutan för att de väljer bakspår.

Denna oförmåga är dock inte kopplad till varken hundras eller hundindividens förmåga utan beror på den utbildning vi ger våra hundar och den grad av målmedveten träning vi är beredda att lägga ner.

(På senare år har även begreppet ID-spår blivit ett allt vanligare begrepp, där vi till det **traditionella** spårarbetet tillfört någon form av identifikationsmoment, som är en form av doftdiskriminering).

Jag vill med ovanstående inte rikta någon kritik mot detta sätt att spåra, det finns många otroligt duktiga spår- och tjänstekipage och jag är ofta djupt imponerad. Det samma gäller många av våra tjänstehundar. Oftast väldigt duktiga hundar som dock ofta får problem vid spårupptag om området är starkt kontaminerat, dvs många personer har gått på en plats där man exempelvis ska börja leta efter en försvunnen person.

Trailing är dock något helt annat och det är detta jag kommer att beskriva lite närmare.

Trailing

Att spåra människor, i det vi kallar för Trailing, är närbesläktat med hundens naturliga sätt att jaga vilt

- Att följa ett spår från andra djur
- Följa en viss individ

men med en väsentlig skillnad, nämligen att instinkten att jaga människor inte finns. Detta behöver således tränas in och att vi belönar rätt utförande. Trailing innebär även att hunden fungerar som en ID-spårhund. Mer om detta senare.

Varje djur, människa eller något annat, ger en distinkt doftprofil baserat på art och andra faktorer som funktionshinder, relativ ålder, kön, och vissa enskilda identifiera egenskaper. Mängden "lukt" som produceras beror även på andra faktorer som rädsla eller ilska, ansträngning, men även utifrån ett hälsoperspektiv, dvs hur vi mår. En del människor luktar helt enkelt mer än andra för våra hundar och ju mer de luktar desto bättre.

Till skillnad från traditionellt spårarbete, har en trailinghund en mer tillåten rörelsefrihet och framför allt, ett stort mått av självständighet där hunden arbetar naturligt och instinktivt, vilket ger en radikalt större flexibilitet på alla underlag.

OBS: Vårt jobb som förare är att helt enkelt lära oss att tolka hundens handlingar och hänga på detta. Detta betyder inte att hunden är tillåten att göra som den själv vill, det är snarare ett partnerskap grundat på ömsesidig förståelse för begränsningar och individuella förmågor.

Det är av stor betydelse att träningen inte går för fort fram. Grunderna måste sitta i ryggraden både hos föraren och dennes hund och framför allt så måste hunden hela tiden känna att det här är det roligaste som finns.

En succesiv stegring av träningen och svårigheterna innebär att **hundens självförtroende växer** då den får en upplevelse av själv kunna lösa de problem som uppstår i spårarbetet. Några komponenter i detta är såväl liggtid i spåret som spårunderlaget. Asfalt är inte svårare än gräs och det går lika bra att träna i vatten

Som jag nämnde tidigare inkluderar trailing ett ID-arbete. Det innebär att hunden i början får lukta på en smeller, som kan vara vad som helst som är bärare av doftmolekyler från en viss individ. Det kan vara ett bilsäte, en ratt, ett klädesplagg, ett vapen, ja det mesta som en person kommit i kontakt med.

Efter att ha luktat på denna smeller ska hunden därefter matcha dessa doftmolekyler mot det som kan finnas i ett visst område och därefter följa detta spår utan att distraheras av andra intryck eller störningar.

Själva spårandet innebär inte att hunden går med nosen i en doftkärna utan den följer de doftmolekyler som finns, såväl markbundet som luftburet.

Vad är då grunderna? Dessa grunder är alla kopplade till lusten att arbeta

- kopplingen smeller – spårupptag.
- Belöningsform, motivation och uthållighet
- Identifikation på slutet. Här har vi ID igen. Den person hunden följt kanske befinner sig bland flera andra

Grunder för din hund

- Förstår att selen betyder att nu ska han få jobba
- Förstår och har lärt sig reglerna för hur denna lek utförs
- Kan markera vems dofter som följts
- Förstår skillnaden mellan att dofta på smellern och startkommandot
- Kan starta från en smeller, dvs något som har doftmolekyler från den som ska hittas

Grunder för dig själv

- förstår vad ditt jobb som förare innebär
- förstår vad en doft är utifrån hundens perspektiv
- vet hur man på ett riktigt sätt samlar in doftmolekyler och skapar en smeller
- känner till vad just din hund tycker är den optimala belöningen
- kan visa din hund på olika doftobjekt som dörrhandtag, stolar med mera
- har insett vikten av och har skapat de rutiner som du alltid använder dig av, framför allt innan och under start
- korrekt kan förstärka positiva spår
- förstår betydelsen av "walk back"
- vet hur man klarar sig förbi de problem som kan uppstå
- vikten av att dokumentera all träning

Grunder för er tillsammans

- har utfört många intensitets- och motivationsträningar i varierande längder
- har gjort det samma med smeller
- har genomfört många försenade starter med intensiv peppning först
- Det samma med förlängda spår
- Korsande och splitspår i varierande längder

Mantrailing är ID-spår och går ut på att hunden ska välja ett spår efter en bestämd person och ignorera eventuella spår efter andra människor (och djur) i samma område. För att hunden skall kunna välja rätt spår, måste den först fånga upp doftmolekylerna från den "försvunna" personen genom att lukta på något den försvunna personen varit i kontakt med (smeller). Det kan vara en doft från ett förarsäte, bilratt, ett klädesplagg, ett fotavtryck med mera.

Därefter får hunden själv undersöka ett visst upptagningsområde och leta reda på om det finns motsvarande doftmolekyler.

I vissa fall kan på slutet förekomma att man ska identifiera den av flera individer som hunden spårat.

A och O är

- Belöningsformen
- Koppling smeller och spårupptag
- Motivation att följa spåret
- Hunden ska självständigt bena ut svårigheter utan att tappa koncentration och motivation
- Uthålligheten i arbetet

TRAILING. TRÄNINGSPLANERING

Belöningar

Ju större vinning hunden får av övningen desto mer kommer den att anstränga sig. Ta reda på vad som är den ultimata belöningen för din hund. Du själv som förare, en pipleksak, kokt lever, skinkdeo, kamprep m.m.

Låt hunden avgöra detta även om det eventuellt skulle kunna vara pinsamt för dig som förare.

Håll sen fast vid detta.

Selen

Spårselen är den utrustning, som när du tar fram den, ger ett tydligt budskap till din hund att nu är det dags att börja jobba. Därför är det viktigt att den används redan vid de första små övningarna. Se till att din sele är av rätt storlek, sitter bra och är enkel och snabb att sätta på. Det finns massor av olika selar. Vad ni väljer är ointressant bara det passar er. Självt använder jag en sele som ser ut så här.

Använder du ett vanligt lydnadskommando som exempelvis "sitt" finns en risk att hundens iver och motivation dämpas.

Jag gör så här. Jag grenslar hunden och placerar mina ben på var sida mellan revbenens slut och höfterna. Härigenom hålls hunden i stående position och jag får bägge händerna lediga för att snabbt kunna sätta på selen. Prata hela tiden med hunden om vilken rolig sak som snart ska ske.

När du tränat på detta några gånger kommer hunden att stå helt stilla

Påbörja alltid varje spårarbete med att ha selen tillgänglig. Dels lär sig hunden att associera detta med att nu väntar ett arbete.

OBS: Att sätta på selen för en ovan hund får ALDRIG vara förknippat med något tvång eller obehag. Sätt inte hunden ner med ett sittkommando, som kan sänka motivationen.

Så fort som spårarbetet är klart ska hunden selas av på en gång. Sker samtidigt som allt beröm och belöning ges. Då kan hunden njuta av promenaden tillbaka med alla dofter som den annars under arbetet ska ha ignorerat.

Spårlinan och dess användning

Linan är ditt kommunikationsmedel med hunden. Använd en spårlina som är cirka 6–7 meter. När kortare spårlina behövs, rulla upp den i stora cirklar i ena handen, då är det enkelt att ge mer lina när så behövs. Låt aldrig linan slacka och släpa på marken.

Linlängden ska anpassas så hunden arbetar självständigt och naturligt utan att jag som förare indirekt via linan indikerar någon viss riktning.

Det finns en mängd olika spårlinor. Tänk dock på att vissa väldigt lätt får knutar på sig och att de krafter som sätts i rörelse lätt skapar otäcka brännmärken i händerna om du inte är alert. **DU FÅR ALDRIG SLÄPPA LINAN.** Använd handskar. Jag har provat ett otal fabrikat, bland annat en suverän spårlina med inflätade gummitrådar. Du får ett kanongrepp, men får linan tillfälle att löpa fritt inuti handflatan så gör det ont, jag lovar. Jag har nu gått över till en 9 mm rund läderlina. Passar mig och mitt kärnkraftverk till hund mycket bra.

När du märker att hunden vid ett vägval lyfter på huvudet och tittar åt olika håll, stå helt stilla och låt hunden jobba.

Under träningen får INTE linan användas för att på något sätt påverka hunden inte ens att sakta ner. Ju mer du lägger dig i desto mindre lär sig hunden. **Det är bättre att hunden misslyckas utan din påverkan än att den lyckas med hjälp av din påverkan.**

Ovana hundar har ibland en tendens att fungera som ett expresståg. Det finns då en risk att hunden tappar fokus och det istället blir "en glädje" att springa. Sakta inte ner via någon form av korrigerande utan låt det istället bli en passiv påverkan under hundens hastighetsanpassning. Eventuellt kan du vid något tillfälle slacka på linan och via en lätt touch på sidan påkalla uppmärksamhet. Vänder den sig då om, kommendera akta framåt igen. Se alltid till att gå bakom hunden, annars finns en risk att hunden läser av dig bättre än vad du läser av hunden.

MEN, emellanåt kommer hunden att vilja dofta på annat. Korrigera då med ett tydligt nej följt av kommandot jobba. Ett svagt beröm följer.

HUR VI KOMMER IGÅNG

Belöningar är A och O. Hunden ska ha ordentligt betalt när han utfört sitt jobb. Belöningen kan vara vad som helst. Testa med mat, leksak eller annat men låt hunden välja ut vad som är den optimala belöningen och håll fast vid detta även om du kanske tycker det är pinsamt om det som exempel är en massa folk i närheten. Ju större belöningen är och desto mer intensivt han får denna desto villigare kommer han att bli att göra det som förväntas av honom. Använd INTE samma belöning vid andra tillfällen. Detta som han får ska vara unikt.

Leta-kommandot

En väsentlig del av spårarbetet är någon form av "mål"-kommando. Kan hunden detta ordentligt så får du möjligheten att låta hunden fokusera på en viss fläck eller att leta efter den presenterade doften i en viss riktning. Jag delar upp detta i två delar.

1. Jag pekar på något och peppar honom med "titta killen vad är det här?" Tanken är han ska bli fokuserad på det jag visar och bygga upp en förväntning till något kul. Jag börjar med att hålla belöningen i handen vilket han vet om, pekar på en fläck på golvet och när hunden kommer för att undersöka så släpper jag belöningen och väldigt ljudligt berömmar honom för vilket geni han är. Nästa steg är att hålla belöningen helt gömd och ta fram den när han börjar undersöka det du pekar på.
2. Nu ska hunden veta vad detta innebär. Då är det dags att introducera nästa steg att följa en viss doft. Sätt på hunden en spårsele och peka på ett föremål/smeller. Det kan exempelvis vara en strumpa i en plastpåse. När hunden nosar på det du pekar på så säger du Leta. Då ska hunden börja leta efter var den doften tar vägen. Så småningom kan du ersätta strumpan med ett bilsäte, dörrhandtag, ett fönster eller liknande.

Genom detta tillvägagångssätt kan du så småningom få hunden att börja avsöka ett visst område eller i en viss riktning. Kommer han tillbaka fanns ingen vittring där eller så hittar hunden de rätta doftmolekylerna som den börjar följa. Beröm då lugnt och ge kommandot spåra.

1: Intensitetsträning

Denna övning skapar motivation och fokus samt övertygar hunden att det här är det mest spännande som finns

- 1) Spårläggaren retar/peppar hunden med belöningen och uppmanar denne att följa efter. Du håller bara i hunden och står stilla.
- 2) Spårläggaren släpper en smeller framför hunden och springer iväg
- 3) Hunden ska inte se figuranten springa iväg någon längre sträcka utan figuranten viker av runt en husknut eller liknande och gömmer sig. Ingen ögonjakt utan nosjakt.
- 4) Du placerar nu hunden i motsatt riktning
- 5) Efter att figuranten försvunnit presenterar du snabbt smellern och ger ett startkommando
- 6) Nu ska det gå fort. När figuranten sen hittas är det STORT party och belöning
- 7) Avsluta med en ny kortare jakt bakom en husknut eller liknande. Åter STORT party

2: Uppskjuten intensitetsträning

- 1) Precis på samma sätt som ovan men efter det att figuranten försvunnit tar du hunden på en kort promenad tills du märker att intresset för figuranten svalnat
- 2) Gå tillbaka och placera hunden på nytt i motsatt riktning och presentera smellern helt kort
- 3) Sen selar du på och presenterar smellern igen
- 4) Kommendera start
- 5) De första tillfällena ska vara kort tid mellan figurantens försvinnande och start. Det ska vara korta spår där hunden alltid lyckas

TRÄNINGSLÖGG

HUNDENS NAMN Klicka här för att ange text.

Datum: Klicka här för att ange datum.

Klockslag: Klicka här för att ange text.

Plats: Klicka här för att ange text.

Momentets namn:	Klicka här för att ange text.
Beskrivning av momentet och vad hunden ska göra och i vilka situationer	Klicka här för att ange text.
Vilka eventuella delmoment är det lämpligt att dela upp momentet i?	Klicka här för att ange text.
Delmål för inläringen/kriterieplan	Klicka här för att ange text.

Status FÖRE träning. Vad kan hunden? För in status EFTER träning från föregående logg	Klicka här för att ange text.
Mål för träningspasset	Klicka här för att ange text.

Träningspass/Repetitioner	
☐ ☐ ☐ ☐ ☐	Klicka här för att ange text.%

Status EFTER träning	Klicka här för att ange text.
Kommentarer	
Klicka här för att ange text.	

SPÅRLOGG

SPÅRDATUM

Klicka här för att ange datum.

HUNDENS NAMN

Klicka här för att ange text.

FÖRARENS NAMN

Klicka här för att ange text.

VÄDERLEK ☐ Soligt ☐ Växlande moln. ☐ Mulet	TID PÅ DYGNET ☐ Gryning ☐ Förmiddag ☐ Mitt på dagen ☐ Eftermiddag ☐ Skymning ☐ Kväll ☐ Natt	NEDERBÖRD ☐ Ingen ☐ Regn ☐ Dimma ☐ Vått ☐ Snöblandat ☐ Snö	VIND ☐ Ingen vind ☐ Lätt vind ☐ Blåsig ☐ Storm
TEMP Klicka här för att ange text.			VINDRIKTNING ☐ KI 12 ☐ KI 3 ☐ KI 6 ☐ KI 9 ☐ Virvlande
SPÅRÅLDER ☐ Färskt till 1 tim ☐ 1 till 4 tim ☐ 4 till 8 tim ☐ 8 till 12 tim ☐ 12 till 24 tim ☐ 24 till 48 tim ☐ Annat Klicka här för att ange text.	SPÅRMILJÖ ☐ Stadskärna ☐ Förort ☐ Landsbygd ☐ Skog ☐ Byggnad	SPÅRMIX ☐ Grusväg ☐ Asfalt ☐ Vägkorsning ☐ Bro ☐ Stigar ☐ Järnvägsbro ☐ Bäck/å ☐ Fönster ☐ Dörrar Annat Klicka här för att ange text.	
		SPÅRLÄNGD ☐ <100 m ☐ 100 - 400 m ☐ 400 - 1000 m ☐ 1000 - 2000 m ☐ Över 2000 m ☐ Annan Klicka här för att ange text.	
SMELLER ☐ Hårt föremål ☐ Mjukt föremål ☐ Plastinpackat ☐ Känd startpunkt ☐ Uppsökande startpunkt ☐ Fotsteg ☐ Bilsäte ☐ Kontaminerad smeller ☐ Okänd kontaminering	FIGURANT ☐ Stående och synlig ☐ Sittande ☐ Liggande ☐ Gående ☐ Springande ☐ Gömd ☐ Upphöjd		
	SUMMERING ☐ Korrekt identifiering ☐ Hittade personen utan stöd ☐ Missad identifiering ☐ Hittade personen med stöd ☐ Ingen identifiering ☐ Misslyckades		
KOMMENTAR Klicka här för att ange text.			